

De mondelinge instructie

Een taalhandeling die heel veel voorkomt is het geven van of het opvolgen van instructies. Je leest een bijsluiter van een geneesmiddel, de gebruiksaanwijzing van een voorwerp, de spelregels van een gezelschapsspel...

Instructies zijn richtlijnen om een handeling goed uit te voeren. Het is belangrijk dat:

- je een instructie goed leest; (zie 5de jaar)
- je een instructie heel aandachtig beluistert; (zie 5de jaar)
- je een instructie duidelijk geeft.

Over het laatste punt gaat deze les.

Manieren van instructies geven

Je kunt de instructies geven op verschillende manieren. Bij die verschillende manieren horen bepaalde taalvormen. We bespreken hieronder kort de talige kenmerken van een instructie.

De beleefde vraag

In plaats van instructies te geven, kan je er ook voor kiezen om een (beleefde) vraag te stellen. Voor het Nederlands geldt de volgende regel: hoe meer woorden iemand gebruikt, hoe beleefder of vriendelijker hij is. Zo is de vraag: “Kun je het raam openen?” minder beleefd dan de vraag “Zou je misschien even het raam kunnen openen?”. Je kan een vraag stellen omdat je iets gedaan wil krijgen, maar ook om de interactie binnen de groep te bevorderen. Een voorbeeld van een dergelijke vraag is: “Achmad, zou jij misschien Dina even kunnen zeggen op welke bladzijde we zijn?”.

De imperatief

Voor de meeste instructies die je geeft, gebruik je de imperatief. Veelal zal de informele enkelvoudsvorm gebruikt worden (Doe je boek open. Luister naar de tekst.) Om de imperatief wat vriendelijker te maken, kan je gebruik maken van modale partikels: “maar” en “even” (Schrijf de zinnen maar even op.). De partikels “nou eens” en “toch eens” worden eerder gebruikt om ongeduld uit te drukken en kunnen ook gecombineerd worden (Hou nou toch eens je mond!).

De “we-vorm” en “jullie-vorm”

Om iemand het gevoel te geven dat je dichtbij hem of haar staat, kan je gebruik maken van de “we-vorm” (We gaan even luisteren naar een korte dialoog.). De “jullie-vorm” creëert wat meer afstand (Jullie gaan even luisteren naar een korte dialoog.).

Het diminutief

We gebruiken het diminutief vaak om bepaalde woorden in de instructie te verzwakken. Zo is het minder erg om een tekstje te lezen dan een tekst en schrijven we liever een paar zinnetjes op dan hele zinnen.

Kenmerken van goede instructietaal

Lengte

De instructie moet kort en helder zijn.

Woordkeuze

Gebruik eenvoudige, maar wel gevarieerde taal.

Gebruik van signaalwoorden

Het is makkelijker om te volgen wanneer je gebruik maakt van signaalwoorden. Dat zijn woorden of uitdrukkingen die aangeven hoe uw verhaal is opgebouwd: wat er al is behandeld, waar het nu over gaat, welke informatie straks komt, wat belangrijk is, enz..

Gebruik van voorbeelden en herhaling

Het is belangrijk tijdens de uitleg veelvuldig gebruik te maken van voorbeelden en herhaling.

Zinslengte en grammaticale complexiteit

Korte zinnen zijn makkelijker dan lange. Probeer lange instructies onder te verdelen in korte eenheden.

Tempo, pauzes en rustpunten (= temporeel accent)

Het is belangrijk langzaam te praten en rustpunten in te bouwen, zodat de luisteraars de kans krijgen de informatie te verwerken.

Stemvolume

Praat niet te hard, maar ook niet te zacht.

Articulatie

Articulatie is de manier waarop een woord uitgesproken wordt. Articuleer duidelijk, maar niet overdreven.

Non-verbale communicatie

Ondersteun de instructies met (zinvolle) gebaren en mimiek.

Online oefening 1: http://taaluniecentrum-nvt.org/materialenbank/newPackage/opdracht_12.html

Goede tips voor het geven van instructies

Bereid de instructie goed voor

Al heb je de instructies helemaal helder in uw hoofd, soms gaat het tijdens het geven heel anders. Het handigst is om van te voren te bedenken wat je precies wilt gaan zeggen en in welke volgorde. Zorg voor een logische volgorde.

Vraag aandacht

Als u instructies geeft, is het belangrijk dat je de aandacht van alle luisteraars hebt.

Wees kort

Luisteraars hebben maar een korte tijdsspanne alle aandacht.

Wees duidelijk

Geef instructies stap voor stap. Zorg dat er geen verwarring kan ontstaan.

Illustreer de uitleg met voorbeelden

Geef een voorbeeld of speel iets uit. Als de luisteraars een keer gezien hebben wat de bedoeling is, kunnen ze de opdracht makkelijker uitvoeren.

Controleer begrip

Controleer of de luisteraars de instructies bij de opdracht begrepen hebben. Vraag ze de instructie te herhalen of observeer hun gedrag tijdens het uitvoeren van de opdracht.

Individuele spreekopdracht taaltaak de mondelinge instructie

Je krijgt van de leerkracht de link naar een instructiefilmpje in een vreemde taal. Op de afgesproken datum zal jij zelf de commentaar bij het filmpje verzorgen. Je speelt het filmpje zonder geluid af en je geeft de nodige instructies aan je klasgenoten.

Deze spreekopdracht wordt door de leerkracht en een medeleerling geëvalueerd a.h.v. onderstaand evaluatieformulier.

Evaluatie mondelinge instructie

	-	+/-	+
Stijl			
De instructies zijn kort en helder.			
De spreker heeft nagedacht over de manier waarop hij de instructie geeft: imperatief, we-vorm, jullie vorm, ...			
Taalgebruik			
De spreker gebruikt makkelijke woorden.			
De spreker gebruikt alleen korte, eenvoudige zinnen			
De spreker gebruikt signaalwoorden.			
Stemgebruik			
De spreker spreekt rustig en duidelijk.			
De spreker verzorgt zijn taal.			
Houding tegenover het publiek			
De spreker vraagt aandacht.			
De spreker is goed voorbereid.			
De spreker maakt contact met het publiek.			
De spreker controleert begrip.			

Score: /11

Omdat:
